

การปฏิบัติงานของเกษตรตำบลในจังหวัดภาคใต้

Task Performance of Kaset Tambon in the Southern Provinces, Thailand, 1992

บุญธรรม จิตต์อนันต์¹
Boontham Chitanan

ABSTRACT

Kaset Tambon is a front-line agent of the Agricultural Extension Department. His task performance should be elaborately studied since it affects vocational development of farmers and their families.

The research objectives were to study the backgrounds and some responsibilities of Kaset Tambon, task performance, problems and obstacles. A comparison of task performance and task expectation was also made.

The data were collected by mail questionnaires from 274 samples of Kaset Tambon, 14 Kaset Changwat, 14 Kaset Amphoe Muang, and 14 samples of other Kaset Amphoe, from the Southern provinces and analyzed statistically for percentage and arithmetic mean.

The finding revealed that nearly all of Kaset Tambon were brought up in the South. About half and half held bachelor degrees and diploma in agriculture. Three-fourths were male, married, and their age range was 30-39 years. Almost all had been working for more than 10 years. About two-thirds had a fifth-level salary (7,940-14,770 Baht).

Almost half of them took care of more than one Tambon. About two-thirds were responsible for more than 1,000 families (4-5 members) and two-thirds had 100-199 farmer leaders.

The farm and home-visit approach was mostly used by Kaset Tambon. Letters and telephone calls were seldom used.

The farmer meeting was often conducted, however, the method and result demonstrations and field trips were moderately performed.

The publication distribution was mostly made. Other mass methods were infrequently performed.

Kaset Tambon moderately gave the farmers a clear ideal and positive attitudes towards agricultural occupation, and frequently helped farmers in problem – solving.

The performances dealing with group formation, only farmer groups can be motivated. Reporting and coordinating with the government organizations or private sectors can be done infrequently.

Some tasks infrequently performed were : giving advice on Yuwakasetkorn group forming, informing the supervisors about the activities performed, and providing a field observation for the others.

To test the hypothesis by the t–test, it was found that only 9 tasks (20%) of all 45 tasks were significantly different from the expected task performance at the .05 level of confidence. Therefore, the hypothesis for 9 tasks were accepted, but the rest (36 tasks or 80%), were rejected.

Two – thirds of Kaset Tambon reported that a delay in the project approvals caused a delay in implementation. A lack of resources and a delay in supplied provision also caused a problem.

Recommendation : (1) The Agricultural Extension Department should continue a good policy on in – service training including appropriate promotion and local extension service be supported by adequate transportation and audio – visual aids. (2) The Civil Service Commission should provide more personnel to reduce a burden of kaset Tambon responsible for almost 2 Tambon. (3) More telephone network should be put up in local areas.

Keywords : Kaset Tambon, task performance

บทคัดย่อ

เกษตรตำบลเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมแนวหน้า (front – line agent) ของกรมส่งเสริมการเกษตร การปฏิบัติงานของเกษตรตำบลเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง เพราะมีผลต่อการพัฒนาอาชีพของเกษตรกรและครอบครัว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาถึงภูมิหลังและความรับผิดชอบบางประการของเกษตรตำบล ลักษณะการปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรค การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานจริงกับการปฏิบัติงานตามที่คาดหวังของเกษตรจังหวัด และเกษตรอำเภอ

ประชากรในการศึกษา มี 4 กลุ่ม คือ เกษตรตำบล เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอเมือง และ เกษตรอำเภออื่น รวมทั้งสิ้น 869 คน จาก 14 จังหวัดภาคใต้ คัดเลือกแล้วได้กลุ่มตัวอย่างเกษตรตำบล 274 คน แยกตามสัดส่วนของแต่ละจังหวัด กลุ่มเกษตรจังหวัด กลุ่มเกษตรอำเภอเมือง มีกลุ่มละ 14 คน ตามตำแหน่ง ส่วนเกษตรอำเภออื่นสุ่มตัวอย่างได้ 14 คน (เมื่อทำการทดสอบสมมติฐาน ได้แยกสุ่มตัวอย่าง เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มเกษตรตำบล และกลุ่มเกษตรจังหวัด/เกษตรอำเภอ กลุ่มละ 14 คน)

ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ได้กลับคืนมา 219 ชุด (ร้อยละ 80) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ คำร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต

ผลการวิจัยปรากฏว่า เกษตรตำบลเกือบทั้งหมดมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ มีวุฒิปริญญาตรี และ ปวส. ครั้งต่อครั้ง ประมาณ 3 ใน 4 เป็นชาย มีครอบครัวแล้ว มีอายุ 30-39 ปี เกือบทั้งหมดทำงานมานานกว่า 10 ปี ประมาณ 2 ใน 3 มีเงินเดือนระดับ 5 ขั้น 7,940-14,770 บาท

เกษตรตำบลเกือบครึ่งรับผิดชอบมากกว่า 1 ตำบล ประมาณ 2 ใน 3 รับผิดชอบครอบครัวเกษตรกรมากกว่า 1,000 ครอบครัว (สมาชิก 4-5 คน) และประมาณ 2 ใน 3 มีเกษตรกรผู้นำ 100-199 คน

ในการส่งเสริมรายบุคคล ใช้วิธีเยี่ยมที่บ้านและไร่นามากที่สุด รองลงไปใช้วิธีแนะนำผ่านเกษตรกรผู้นำ และต้อนรับเกษตรกร ณ ที่บ้าน หรือที่ฟัก ทั้งจดหมายและโทรศัพท์ใช้กันน้อย

การส่งเสริมแบบกลุ่ม ใช้วิธีประชุมเกษตรกรกันมากที่สุด รองลงไปใช้การสาธิตวิธี การสาธิตผล นำเกษตรกรชมกิจการ การอบรมวิชาชีพ และจัดทำแปลงทดสอบ ดำเนินการในระดับปานกลาง

การส่งเสริมมวลชน ใช้วิธีแจกเอกสารเผยแพร่กันมากที่สุด วิธีอื่น ๆ เช่น การฉายวิดีโอเทป ปิดหนังสือพิมพ์กำแพง และการจัดนิทรรศการ ใช้กันค่อนข้างต่ำ

เกษตรตำบลปลูกฝังอุดมการณ์และทัศนคติที่ถูกต้องในระดับปานกลาง และช่วยแก้ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับเรื่องการเกษตรมาก

ส่วนการสนับสนุนให้รวมตัวเป็นกลุ่มหรือสถาบัน เน้นได้มากในการตั้งกลุ่มเกษตรกร การรายงาน และการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน ปฏิบัติได้ค่อนข้างน้อย

มีงานที่ปฏิบัติค่อนข้างน้อยอีกคือ การแนะนำก่อตั้งกลุ่มยุวเกษตรกร การแจ้งกิจกรรมที่ปฏิบัติต่อผู้แทนงาน และการนำเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นชมกิจการ

จากการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า “การปฏิบัติงานของเกษตรตำบลจะแตกต่างจากความคาดหวังของเกษตรจังหวัด และเกษตรอำเภอ” โดยใช้ t-test ปรากฏว่ามีงานเพียง 9 งาน (20% ของงานทั้งหมด 45 งาน) ที่เกษตรตำบลปฏิบัติแตกต่างไปจากความคาดหวังของกลุ่มเกษตรจังหวัด และเกษตรอำเภออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 คือปฏิบัติงานต่ำไปจากความคาดหวังให้ปฏิบัติ

เกษตรตำบลส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานโดยทั่ว ๆ ไป แต่ประมาณ 2 ใน 3 บอกว่า โครงการต่าง ๆ ได้รับความมั่งคั่ง ทำให้ปฏิบัติงานไม่ทัน และขาดทรัพยากรในการปฏิบัติงาน การจัดส่งวัสดุอุปกรณ์เพื่อการดำเนินงานล่าช้า ไม่ทันฤดูกาล

ข้อเสนอแนะ (1) กรมส่งเสริมการเกษตรควรคงนโยบายอันดี ที่ให้โอกาสข้าราชการศึกษาต่อหรือฝึกอบรมเพิ่มเติม รวมทั้งการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งที่เหมาะสมต่อไป และควรจัดยานพาหนะ พร้อมเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนงานส่งเสริมในท้องถิ่นให้มากขึ้น จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการสำหรับเกษตรตำบล (2) ก.พ. ควรจัดสรรอัตราเกษตรตำบลให้กรมส่งเสริมฯ ให้มากขึ้น เนื่องจากเกษตรตำบลต้องรับผิดชอบงานเกือบ 2 ตำบล (3) องค์การโทรศัพท์ควรขยายเครือข่ายโทรศัพท์ในส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น เพราะจะช่วยสนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตรได้มากขึ้น

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีประชากรที่อยู่ในภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 64 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2535 : 143) รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเกษตร เพื่อยกระดับรายได้ของเกษตรกรให้มีเสถียรภาพ ช่วยให้มีการกระจายรายได้ดีขึ้น และเน้นให้ความสำคัญแก่เกษตรกรในชนบทให้สามารถประกอบอาชีพและหารายได้เสริมนอกภาคการเกษตรให้มากขึ้น

นับเป็นภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องช่วยกันพัฒนาอาชีพและความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น ซึ่งรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเกษตรมาโดยตลอด มีการส่งเสริม ปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงาน และจัดองค์กรเพื่อการพัฒนาการเกษตรให้ก้าวหน้า ซึ่งมีผลต่อเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวเกษตรกรตลอดจนประชาชนของประเทศโดยรวม

กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นกรมที่มีความสำคัญกรมหนึ่งของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีหน้าที่โดยตรงในการบริการส่งเสริมการเกษตร ทำการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกร และครอบครัว เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพเกษตรหรืออาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้พยายามดำเนินการขยายบริการส่งเสริมการเกษตรให้ถึงมือเกษตรกรอย่างทั่วถึง โดยจัดการส่งเสริมการเกษตรทั่วประเทศให้เป็นระบบมากขึ้นตามลำดับ และมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติงานเชื่อมโยงกันจากระดับบนไปสู่ระดับล่างหรือระดับท้องถิ่น ในระดับล่างมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลที่เรียกกันทั่วไปว่า “เกษตรกรตำบล” ปฏิบัติงานใน

พื้นที่ ถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพียงหน่วยงานเดียวที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับเกษตรกรมากที่สุด และมีโอกาสถ่ายทอดความรู้ทางเกษตร และดำเนินการประสานงานระหว่างเกษตรกรกับหน่วยงาน หรือกับเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือหน่วยงานอื่น ๆ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มอบหมายให้เกษตรกรตำบลมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์ การประมง โดยการถ่ายทอดความรู้และวิธีการผลิตด้านการเกษตรแผนใหม่ที่เหมาะสมแก่เกษตรกร แก้ไขปัญหาของเกษตรกรทั้งปัญหาทางด้านวิชาการ และปัญหาขั้นพื้นฐานทั่ว ๆ ไป (กระทรวงเกษตรฯ, 2529 : บทนำ)

การปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบล จึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง เพราะมีผลต่อการพัฒนาอาชีพของเกษตรกรและครอบครัว ความมุ่งหวังของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมส่งเสริมการเกษตรที่จะสนองต่อนโยบายรัฐบาล จะสำเร็จผลมากน้อยเพียงใดก็อยู่ที่เกษตรกรตำบลซึ่งเป็นบุคคลแนวหน้าในพื้นที่ที่ได้สัมผัสกับปัญหาของเกษตรกร และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย จึงสมควรศึกษา การปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบล เพื่อว่าหากมีปัญหาที่จะได้หาแนวทางแก้ไขต่อไป

เกษตรกรตำบล ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอยู่ในตำบลทั่วทุกภาคของประเทศไทย ซึ่งมีสภาพการณ์ทางเกษตร และสภาพแวดล้อมแตกต่างกันไป ผู้วิจัยทำการศึกษาการปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบลในภาคใต้ก่อน ส่วนภาคอื่นจะได้ดำเนินการในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษานามิหลังและภาระรับผิดชอบบางประการของเกษตรกรตำบล
2. เพื่อศึกษาลักษณะการปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบล

3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบล

4. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานจริงของเกษตรกรตำบลกับการปฏิบัติตามความคาดหวังของเกษตรกรจังหวัด และเกษตรกรอำเภอ

สมมติฐาน

การปฏิบัติงานจริงของเกษตรกรตำบล จะแตกต่างจากความคาดหวังของเกษตรกรจังหวัดและเกษตรกรอำเภอ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรสำหรับการวิจัยมี 2 กลุ่มคือ กลุ่มเกษตรกรตำบลใน 14 จังหวัดภาคใต้ (889 คน) และอีกกลุ่มประกอบด้วยเกษตรกรจังหวัด เกษตรอำเภอ และเกษตรกรอำเภออื่น (42 คน) ทำการสุ่มตัวอย่างเฉพาะเกษตรกรตำบลโดยใช้สูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} = 274 \text{ คน}$$

เมื่อทำการทดสอบสมมติฐาน ได้แยกสุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรตำบล และกลุ่มเกษตรกรจังหวัด/อำเภอ กลุ่มละ 14 คน

2. ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test ทดสอบสมมติฐาน (ระยะเวลาทำการวิจัย : กรกฎาคม 2535 - มกราคม 2536)

สรุปผล

1. ภูมิหลังและภาวะรับผิดชอบบางประการของเกษตรกรตำบล

1.1 เกษตรตำบลเกือบทั้งหมด มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดทางภาคใต้ นับว่าเป็นแผนการบริหารงานส่งเสริมการเกษตรในส่วนภูมิภาคที่ดี ที่สนับสนุนเกษตรกรตำบลให้เข้าไปทำงานในถิ่นกำเนิด ทำให้เข้ากับสภาพการณ์ในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

1.2 เกษตรตำบลมีวุฒิในระดับปริญญาตรี และระดับ ปวส. ประมาณครึ่งต่อครึ่ง ยังคงเพียงพอ

เพื่อการปฏิบัติงานในท้องถิ่น ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ในขณะนี้จบการศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาเท่านั้น แต่ในอนาคตจะต้องวางแผนปรับระดับการศึกษาของเกษตรกรตำบลให้สูงขึ้นไปเนื่องจากรัฐบาลได้ขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปเป็นชั้น ม.3 แล้ว

1.3 เกษตรตำบลส่วนใหญ่กว่า 3 ใน 4 เป็นชาย มีครอบครัวแล้ว มีอายุอยู่ในช่วง 30-39 ปี อยู่ในวัยที่เหมาะสมที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์และความคล่องตัวสูง ส่วนผู้ที่อายุสูงกว่า 40 ปีขึ้นไป คงต้องพิจารณาขยายไปสู่ตำแหน่งอื่นต่อไป

1.4 เกษตรตำบลส่วนใหญ่เกือบทั้งหมด ทำงานมานานกว่า 10 ปี ถือว่ามีประสบการณ์ในพื้นที่มาก แต่อาจมีจุดอ่อนในด้านความจำเป็นในการทำงานอยู่บ้างสำหรับผู้ที่อยู่มานานมาก ๆ

1.5 เกษตรตำบลส่วนใหญ่ ประมาณ 2 ใน 3 มีเงินเดือนระดับ 5 ชั้น 7,940-14,770 บาท ซึ่งยังคงเหมาะสมกับตำแหน่ง แต่มีเกษตรกรตำบลส่วนหนึ่งมีเงินเดือนสูงกว่าขั้นต่ำของระดับถัดไป ซึ่งคงต้องมีการพิจารณาปรับระดับเป็นขั้นตอนตามระเบียบต่อไป

1.6 เกษตรตำบลมิได้รับผิดชอบงานส่งเสริมการเกษตรเฉพาะตำบลเดียว เพราะมีเกษตรกรตำบลเกือบครึ่งที่รับผิดชอบงานมากกว่า 1 ตำบล เนื่องจากบางตำบลมีขนาดเล็ก และอัตราเกษตรกรตำบลยังไม่เพียงพอที่จะกระจายไปทั่วทุกตำบลตามแผน

1.7 เกษตรตำบลในจังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่ ประมาณ 2 ใน 3 รับผิดชอบครอบครัวเกษตรกรมากกว่า 1,000 ครอบครัว (มีสมาชิก 4-5 คน) ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายของกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ให้เกษตรกรตำบล 1 คน รับผิดชอบเกษตรกร 1,000 ครอบครัว

1.8 เกษตรตำบลส่วนใหญ่ ประมาณ 2 ใน 3 มีเกษตรกรผู้นำ 100-199 คน คอยช่วยเหลือสนับสนุนงานส่งเสริม แต่มีจำนวนค่อนข้างกระจาย มากบ้างน้อยบ้าง แตกต่างกันไปในแต่ละตำบล

2. ลักษณะการปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบล

2.1 ด้านการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้

ในการส่งเสริมรายบุคคล เกษตรตำบลใช้วิธีเยี่ยมเยียนที่บ้าน และไ้รนามากที่สุด รองลงไปใช้วิธีแนะนำผ่านเกษตรกรผู้นำ และวิธีต้อนรับเกษตรกรซึ่งมาพบ ณ ที่ทำงาน หรือที่พัก ส่วนการติดต่อทางจดหมายกระทัดรัดน้อย สำหรับโทรศัพท์มีใช้น้อยมาก

ในการส่งเสริมแบบกลุ่ม เกษตรตำบลใช้วิธีประชุมเกษตรกรกันมาก รองลงไปใช้การสาธิตวิธีการสาธิตผล นำเกษตรกรชมกิจการ จัดอบรมพิเศษด้านวิชาชีพ และจัดทำแปลงทดสอบ

ในการส่งเสริมมวลชน เกษตรตำบลใช้วิธีแจกเอกสารเผยแพร่กันมาก รองลงไปเป็นการจัดฉายวิดีโอเทป ปิดหนังสือพิมพ์ตามกำแพงในชุมชน จัดนิทรรศการทางเกษตร นอกจากนี้ทำกันน้อยมาก เนื่องจากความไม่สะดวกและข้อจำกัดหลายประการ เช่น การทำจดหมายเวียน การจัดรณรงค์เฉพาะเรื่อง การจัดฉายสไลด์ การประกวดพืชหรือสัตว์ การจัดงานวันเกษตร

สำหรับวิธีส่งเสริมแบบผสม คือจัดหน่วยส่งเสริมเคลื่อนที่เข้าหมู่บ้าน เกษตรตำบลปฏิบัติกันค่อนข้างน้อย เนื่องจากยังไม่สะดวกด้านยานพาหนะวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.2 ด้านการปลูกฝังอุดมการณ์และทัศนคติที่ถูกต้อง เกษตรตำบลปฏิบัติในเรื่องนี้ในระดับปานกลาง โดยสร้างความภูมิใจในอาชีพเกษตร ชี้แนะให้เห็นว่าจะช่วยสร้างฐานะได้หากทำจริง จูงใจให้เกษตรกรรักถิ่นฐาน

2.3 เกี่ยวกับการช่วยแก้ปัญหาของเกษตรกร เกษตรตำบลช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเกษตรมาก รองลงไปช่วยแก้ปัญหาอื่นนำไปแก่ในการอบรมรายปี

2.4 ด้านการสนับสนุนให้เกษตรกรและสมาชิกในครอบครัวรวมกันเป็นกลุ่ม หรือสถาบัน เกษตร

ตำบลเน้นการแนะนำการก่อตั้งกลุ่มเกษตรกรมาก รองลงไปแนะนำให้ก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มชมรมชาติ และกลุ่มยุวเกษตรกร ตามลำดับ

2.5 เกี่ยวกับการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เกษตรตำบลปฏิบัติค่อนข้างน้อย

2.6 เรื่องการรายงาน และแจ้งข่าวสารข้อมูลให้หน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชาทราบ เกษตรตำบลรายงานกิจกรรมที่ปฏิบัติด้วยวาจากันมาก รองลงไปจัดทำรายงานเสนอตามระดับชั้น และแจ้งกิจกรรมที่ปฏิบัติต่อผู้อื่นเทศงานอื่น ๆ

2.7 ด้านการให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการหมู่บ้านและสภาตำบล เกษตรตำบลเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการหมู่บ้านและสภาตำบลมาก รองลงไป นำเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นเข้าชมกิจการในพื้นที่ และช่วยนัดประชุมเกษตรกรเพื่อการชี้แจงของหน่วยงานอื่น ซึ่งเป็นส่วนน้อยไม่แน่นอน

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานของการวิจัย “การปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบลจะแตกต่างจากความคาดหวังของเกษตรกรจังหวัดและเกษตรอำเภอ”

จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test ปรากฏว่าในการปฏิบัติงานตามหน้าที่รับผิดชอบของเกษตรกรตำบล 45 งาน มีเพียง 9 งาน หรือเพียง 20% ของงานทั้งหมดที่เกษตรกรตำบลปฏิบัติแตกต่างไปจากความคาดหวังของเกษตรกรจังหวัด และเกษตรอำเภอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 คือ ปฏิบัติงานต่ำไปจากความคาดหวังให้ปฏิบัติ ได้แก่ (1) การติดต่อทางโทรศัพท์ (2) การเขียนเรื่องทางเกษตรลงหนังสือพิมพ์ (3) การจัดทำจดหมายเวียน (4) การเขียนบทความส่งสถานีวิทยุ (5) การฉายภาพยนตร์ประกอบการส่งเสริม (6) การจัดฉายสไลด์ประกอบการส่งเสริม (7) การจัดประกวดพืชหรือสัตว์ (8) การรณรงค์เฉพาะเรื่อง (ปราบศัตรูพืช, สัตว์ ฯลฯ) (9) แจ้งกิจกรรมที่ปฏิบัติด้วยวาจาต่อผู้อื่นเทศงานอื่น (ต่างสังกัด)

3. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของ เกษตรตำบล

3.1 เกษตรตำบลกว่าครึ่งเล็กน้อย ไม่มีปัญหา/อุปสรรคด้านการวางแผนหรือวางโครงการ เกษตรตำบลเกือบครึ่งแจ้งว่าเวลาในการจัดทำโครงการมีจำกัด และมีความไม่เข้าใจในการวางแผนของผู้เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรตำบล เกษตรกร

3.2 เกษตรตำบลส่วนใหญ่ประมาณ 2 ใน 3 บอกว่าโครงการต่าง ๆ ได้รับอนุมัติช้า ทำให้ปฏิบัติงานไม่ทันฤดูกาล มีเกษตรตำบลส่วนน้อยแจ้งปัญหาที่ควรรับฟังคือ มีงานฝากจากหน่วยงานอื่น และงานจรเข้ามามาก ทำให้ปฏิบัติงานไม่ได้เต็มที่ และไม่สามารถทำตามกำหนด

3.3 เกษตรตำบลส่วนใหญ่กว่า 3 ใน 4 แจ้งว่าไม่มีปัญหา/อุปสรรค ด้านการนิเทศ มีเพียงส่วนน้อยที่แจ้งปัญหาด้านระบบการนิเทศ

3.4 เกษตรตำบลส่วนมากเกือบ 2 ใน 3 ยังขาดทรัพยากรในการปฏิบัติงานคือ วัสดุ อุปกรณ์ เจ้าหน้าที่ และงบประมาณ มีปัญหาที่ควรรับฟังคือการจัดส่งวัสดุอุปกรณ์เพื่อการดำเนินงานล่าช้า ไม่ทันฤดูกาล

3.5 เกษตรตำบลส่วนใหญ่ ประมาณ 3 ใน 4 ขึ้นไป ไม่มีปัญหา/อุปสรรคใด ๆ ในด้านการประสานงานภายในการส่งเสริมการเกษตร หรือกับหน่วยงานภายนอก จะมีปัญหาอยู่บ้างกับหน่วยงานอื่น นอกจากสี่กระทรวงหลัก

3.6 เกษตรตำบลส่วนใหญ่ประมาณ 3 ใน 4 ขึ้นไป ไม่มีปัญหาด้านการประเมินผล แต่มีบางส่วนแจ้งว่ามีการประเมินผลกันน้อย และมีได้ทำอย่างจริงจัง เกษตรตำบลยังขาดความรู้ด้านการประเมินผล และไม่มีเวลาพอในการดำเนินงานให้เสร็จตามกำหนด

3.7 เกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรคอื่น ๆ มีเกษตรตำบลส่วนน้อยแจ้งปัญหาด้านการยอมรับวิทยากรแผนใหม่ เนื่องจากระดับการศึกษาของเกษตรกร

ภาษาพูด ขนบธรรมเนียมประเพณี และความสนใจของเกษตรกรในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาและข้อสรุปข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมการเกษตรควรคงนโยบายอันดีที่มีอยู่ขณะนี้ คือให้โอกาสแก่ข้าราชการศึกษาต่อหรือฝึกอบรมเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรตำบลอีกครั้งหนึ่งในจังหวัดภาคใต้ได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี หรือฝึกอบรมเพิ่มเติม เพื่อจะได้นำความรู้มาพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ที่ปฏิบัติงานขณะนี้

2. ตามแผนพัฒนางานบุคคล กรมส่งเสริมการเกษตร มีการเลื่อนตำแหน่งเกษตรตำบลเป็นผู้ช่วยเกษตรอำเภอ เกษตรอำเภอ หรือตำแหน่งอื่นที่เหมาะสม ในเรื่องนี้ควรจะได้กระทำต่อไป เพราะเกษตรตำบลบางส่วนมีอายุมาก และอยู่ในพื้นที่มานาน เงินเดือนสูงกว่าขั้นต่ำของระดับถัดไปอยู่จำนวนไม่น้อย

3. ก.พ. ควรจัดสรรตำแหน่งเกษตรตำบลให้กรมส่งเสริมการเกษตรให้มากกว่าที่เป็นอยู่เพราะขณะนี้เกษตรตำบล 1 คน รับผิดชอบครบครัน เกษตรกรประมาณ 1,400 ครอบครัว ในเกือบ 2 ตำบล ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายของกรมส่งเสริมฯ มาก ที่หวังจะให้เกษตรตำบล 1 คน รับผิดชอบเกษตรกร 1,000 ครอบครัว เพื่อการพัฒนาการเกษตรในท้องถิ่นให้ดีขึ้น

4. องค์การโทรศัพท์ควรขยายเครือข่ายโทรศัพท์ให้กระจายไปในส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น เพราะสามารถช่วยสนับสนุนการติดต่อสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการเกษตรได้มาก

5. กรมส่งเสริมการเกษตรควรจัดหายานพาหนะและเครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครื่องฉายสไลด์ และวิดีโอเทปเพื่อการส่งเสริมการเกษตรให้ทั่วถึงทุกแห่ง เพราะเป็นสิ่งที่สำคัญ

Table 1 A Comparison of Kaset Tambon's task performance and task expectation by Kaset Changwat and Kaset Amphoe in the Southern Provinces by t-test.

Task	Task Performance of Kaset Tambon				t
	Actual Performance (n ₁ = 14)		Expected Performance (as perceived by Kaset Changwat and Kaset Amphoe (n ₂ = 14)		
	Frequencies/ month	year	Frequencies/		
A. Transferring Technology					
(Personal Approaches)					
1. Farm and home visit	7.79	0	6.26	0	
2. By contact farmers	5.93	0	4.36	0	1.20
3. Meeting farmers at the office	5.56	0	6.14	0	0.55
4. By letters	0.67	8.04	1.96	23.52	1.67
5. By telephone	0.06	0.72	2.54	30.48	2.66 *
(Group Approaches)					
6. Conducting meetings for the farmers or local people	3.94	0	3.11	0	0.79
7. Method demonstration	1.79	0	1.79	0	0.01
8. Result demonstration	0.83	9.96	1.65	19.80	1.60
9. Field trip	0.74	8.88	1.29	15.48	0.95
10. Vocational training	0.49	5.88	0.90	10.80	1.25
11. Verification trails	0.43	5.16	0.92	11.04	1.28
(Mass Approaches)					
12. Writing agricultural articles for newspapers	0.15	1.80	0.84	10.08	3.51 *
13. Agricultural exhibits	0.33	3.96	0.80	9.60	1.32
14. Circular letters	0.23	2.76	1.10	13.20	2.09 *
15. Extension published materials	3.13	0	1.17	0	1.86
16. Wall newspapers	0.38	4.56	0.23	2.76	0.76
17. Writing agricultural articles for radio broadcasting	0.02	0.24	0.97	11.64	5.27 *
18. Extension film show	0.01	0.12	0.33	3.96	3.03 *
19. Extension slide show	0.15	1.80	0.96	11.52	2.54 *
20. Extension video tape	0.40	4.80	0.79	9.48	1.08
21. Plant or animal contest	0.10	1.20	0.31	3.72	2.08 *
22. Field day	0.07	0.84	0.16	1.92	1.33
23. Campaign	0.18	2.16	0.57	6.84	2.26 *
24. Extension mobile unit	0.33	3.96	0.43	5.16	0.81

Task	Task Performance of Kaset Tambon				
	Actual Performance (n ₁ = 14)		Expected Performance (as perceived by Kaset Changwat and Kaset Amphoe (n ₂ = 14)		t
	Frequencies/ month	year	Frequencies/ month	year	
B. Promoting Correct Ideal and Attitudes					
25. Sense of belonging to their home land	2.52	0	2.03	0	0.48
26. They can be based on Agricultural occupations	3.04	0	2.57	0	0.45
27. Proudness of agricultural occupations	3.00	0	2.60	0	0.31
C. Problem Solving					
28. Helping solve problems on agriculture	5.08	0	3.93	0	0.90
29. Helping solve other problems	1.74	0	2.02	0	0.34
30. Bringing problems to fortnight meeting	0.95	11.40	1.06	12.72	0.60
31. Bringing problems to the supervisors' attention	1.30	0	1.55	0	0.67
D. Group Organizing promotion					
32. Persuasion on a farmer group organizing	2.09	0	1.78	0	0.29
33. Persuasion on a home maker group organizing	1.99	0	2.13	0	0.14
34. Persuasion on a Yuwakasetkorn club organizing	1.08	0	2.13	0	1.24
35. Persuasion on organizing other natural groups	1.73	0	2.36	0	0.74
E. Coordination with Related Agencies					
36. Planning with other related agencies	1.07	0	1.11	0	0.10
37. Working with other related agencies	1.15	0	2.04	14.88	1.43
38. Conducting an evaluation with other related agencies	0.67	8.04	1.24	0	1.43

Table 1 (cont.)

Task	Task Performance of Kaset Tambon				
	Actual Performance (n ₁ = 14)		Expected Performance (as perceived by Kaset Changwat and Kaset Amphoe (n ₂ = 14)		t
	Frequencies/ month	year	Frequencies/ month	year	
F. Reporting to the Supervisors					
39. Giving oral reports to Kaset Amphoe	1.83	0	2.80	22.56	1.27
40. Verbally informing the activities done to other supervisors.	0.79	9.48	1.88	0	2.86 *
41. Giving reports to superiors	1.58	0	7.10	0	1.04
G. Giving Advices to the Village Committee and Tambon Council					
42. Participation in the village meeting	1.96	0	2.04	0	0.08
43. Participation in the Tambon Council meeting	0.88	10.56	1.68	20.16	1.23
44. Making appointment for other agencies meeting	0.85	10.20	1.15	13.80	0.75
45. Arranging a field visit for other agencies	0.98	11.76	1.35	16.20	0.66

*t > 2.056 : Significant at the .05 level, with d.f. of 26

ของเกษตรตำบลในการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่าง ๆ หากมีหน่วยส่งเสริมเคลื่อนที่ก็จะช่วยสนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตรได้มาก

6. ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการวางแผน/โครงการ การดำเนินงานและการประเมินผลในระดับจังหวัด ในช่วงเวลาอันควร เพื่อรับฟังปัญหาจากเกษตรตำบลและแก้ปัญหาาร่วมกัน เนื่องจากภารกิจของเกษตรตำบลมีมากขึ้นที่บุคคลคนเดียวจะทำให้เสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์ได้

7. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเกษตรตำบลในภาคอื่นด้วย เพื่อจะได้นำผลมาพิจารณาปรับปรุงงานของเกษตรตำบลในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2529. *คู่มือปฏิบัติงานของเกษตรตำบล*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กองแผนงานและโครงการพิเศษ, กรมส่งเสริมการเกษตร. 2520. *หลักการเขียนเกษตรกร คู่มือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร
- กองแผนงานและโครงการพิเศษ. 2521. *คู่มือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2526. *นโยบายและแนว*

ทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร.
กรมการฝึกหัดครู. 2530. *วารสารการวิจัยเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์.
ประภา ถาวรยิ่ง. 2523. “การใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ของเจ้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลในภาคตะวันตกของประเทศไทย”. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ศักดิ์ศิลป์ โชติสกุล. 2528. “การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดภาคกลางที่อยู่ในโครงการปรับปรุง

ระบบส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทยระยะที่ 1”. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. 2535. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ยูไนเต็ด โปรดักชั่น.

อนันต์ ดาโลดม. 2527. “เกษตรตำบล” *ก้าวหน้า : วารสารวิชาการส่งเสริมเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร*. 1 (มกราคม-มีนาคม 2527) : 1-5.